

Datum
2023-11-10Vårt diarienummer
HSF230315
Extern diarienummer
S2023/02208

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Planerings- och utvecklingsstab
gemensamt
Tina Bergman
Epost: lotta.rajahalme@regionvastmanland.se

Regeringskansliet Socialdepartementet

Sverige

YTTRANDE ÖVER REMISS: UPPDRAG ATT MÖJLIGGÖRA BÄTTRE TILLGÅNG TILL HÄLSO- OCH SJUKVÅRD I HELA LANDET GENOM FRÄMJANDE AV ETABLERING I GLESBYGD

Region Västmanlands sammanfattande bedömning

Bakgrund

Socialministern, statsråd Lena Hallengren, gav år 2022 Åsa Himmelsköld i uppdrag att biträda Socialdepartementet med att utreda och ge förslag på hur småskalig hälso- och sjukvårdsverksamhet kan anslutas till offentligt finansierad öppen vård, på ett sätt som skapar långsiktighet och bättre förutsättningar för tillgång till en jämlik vård i hela landet. Förslaget ska också stimulera mindre hälso- och sjukvårdsaktörers etablering i glesbygd samt skapa förutsättningar för att kunna upphäva lagen (1993:1651) om läkarvårdsersättning och lagen (1993:1652) om ersättning för fysioterapi.

Region Västmanland har erbjudits möjlighet att lämna synpunkter över remissen Uppdrag att möjliggöra bättre tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet genom främjandet av etablering i glesbygden. Region Västmanlands yttrande utgår från promemorians förslag kap 5.

5 Promemorians förslag

5.1 Upphandlande myndigheter ska beakta mindre företags möjligheter att delta i upphandlingar av hälso- och sjukvårdstjänster

Promemorians förslag: Upphandlande myndigheter ska beakta mindre företags möjligheter att delta i upphandlingar av häls- och sjukvårdstjänster och ta fram riktlinjer för hur detta intresse ska beaktas.

Myndigheterna ska även för varje upphandling dokumentera sina överväganden i fråga om skyldigheten att beakta intresset och, i förekommande fall, hur skyldigheten har fullgjorts i upphandlingen.

Konkurrensverket ska i lag och förordning bemyndigas att meddela föreskrifter om riktlinjerna samt få rätt att förelägga upphandlande myndigheter att besluta om dessa riktlinjer och att fullgöra de skyldigheter som kommer att följa av föreskrifterna.

Region Västmanland ställer sig positiv till beaktande av mindre företags möjlighet att delta i upphandling inom hälso- och sjukvård.

Möjligheten att beakta mindre företags möjligheter att delta i upphandlingar har sedan tidigare införts i upphandlingslagstiftningen. Möjligheten till uppdelning av kontrakt är viktigt och används då upphandlande myndighet finner det behövt för att undvika marknadskoncentration, öka konkurrensen och öka leveranssäkerhet. Region Västmanland tillstyrker förslaget att denna målsättning uttryckligen anges i de upphandlingsrättsliga lagarna.

Avseende förslaget om dokumentationsplikt för skäl att inte dela upp kontrakt, samt krav om riktlinjer för hur intresset ska beaktas, delar Region Västmanland inte utredningens uppfattning och avstyrker detta förslag. Dels med hänvisning till den utökade administration och kontroll som det innebär för redan hårt belastade inköpsavdelningar, dels för den ökade risk för överprövning som ökade krav alltid innebär, vilket ytterligare skulle försvåra att upphandla och sluta avtal i en bransch som redan är hårt drabbad av överprövningar.

I de fall förslaget om dokumentationsplikt beslutas att införas i upphandlingslagstiftningen ställer sig Region Västmanland bakom att Konkurrensverket meddelar föreskrifter och utövar tillsyn.

5.2 Vårdgivare som etablerar sig i glest befolkade områden ska ha möjlighet att ansöka om statsbidrag

Promemorians förslag: En förordning om statsbidrag till vårdgivare i glest befolkade områden ska beslutas. Målet med bidraget är att upprätthålla en vård på lika villkor i hela landet. Socialstyrelsen ska utses som ansvarig myndighet för att pröva bidrag enligt förordningen. Myndigheten ska vidare bemyndigas att meddela föreskrifter på området samt följa upp och utvärdera bidragets effekter på tillgången till vård i glest befolkade områden.

Region Västmanland ställer sig tveksamma till bidragets möjlighet att nå målet vård på lika villkor i hela landet. Detta utifrån regionens planeringsansvar för hälso- och sjukvård i relation till de kriterier som anges för uppbärande av statsbidrag samt den privata vårdgivarens möjlighet till fri prissättning av sina åtgärder.

Om beslut tas om att införa statsbidrag ställer sig Region Västmanland positiv till att Socialstyrelsen utses som ansvarig att pröva ansökningar om bidrag, meddela föreskrifter på området samt följa upp och utvärdera bidraget.

5.3 Det behövs fler åtgärder för att säkerställa tillgång till jämlik vård i hela landet, i synnerhet i glest befolkade områden

Promemorians bedömning: För att säkerställa tillgång till jämlik vård i hela landet bör regeringen ge Socialstyrelsen i uppdrag att se över principerna för de olika ersättningssystemen samt ta fram nationella rekommendationer på området. Regeringen bör vidare överväga att ge en statlig myndighet ett permanent uppdrag att bidra med kunskapsstöd om, och följa upp, kompetensförsörjningen inom hälso-och sjukvården med särskilt fokus på omställningen mot god och nära vård samt förhållanden i glest befolkade områden.

Vidare bör regeringen överväga att införa ökad statlig styrning inom en rad för kompetensförsörjningen centrala områden.

Denna styrning bör stödja utvecklingen mot god och nära vård.

För att uppnå målsättningen om jämlik vård i glest befolkade områden krävs ytterligare åtgärder. Det bedöms att kunskap om glesbygdsmedicin bör ingå i relevanta vårdutbildningar och i fortbildningsinsatser för hälso- och sjukvårdens medarbetare.

Förutsättningarna för forskning rörande primärvård i allmänhet och i glest befolkade områden i synnerhet, bör stärkas.

Det finns även behov av att främja förutsättningarna för landsbygdsutvecklingen utifrån ett bredare, näringspolitiskt, perspektiv.

Region Västmanland ser positivt på rekommendationer om ersättningsmodeller men önskar förbehålla sig rätten att utforma ersättningsmodell utifrån rådande förutsättningar för regionen.

Region Västmanland styrker inte förslaget om ökad statlig styrning inom kompetensförsörjning. Däremot förespråkar regionen en tydligare styrning av villkor med fler normativa regleringar i kollektivavtal för ökad jämlikhet och lika villkor mellan regionerna. Vissa regionala skillnader bör dock få finnas då förutsättningarna till ser olika ut. Behovet av vidareutbildning eller grundutbildning varierar mellan olika yrkesgrupper, en bättre anpassning av utbildningarnas innehåll i förhållande till utvecklingen i hälso- och sjukvården är eftersträvarsvärd.

5.4 LOL och LOF med tillhörande förordningar ska upphävas

Promemorians förslag: LOL och LOF ska upphävas genom lag om upphävande av LOL och lag om upphävande av LOF. Som en följd av detta ska även de tillhörande förordningarna, FOL och FOF, upphävas. LOL och LOF med tillhörande förordningar föreslås upphöra att gälla vid utgången av 2025, förutsatt att ett beslut om upphävande tas 2024.

Det ska vara möjligt för de privata utförare som i dag verkar med stöd av LOL och LOF att i god tid före ett upphävande avveckla eller ställa om sin verksamhet. LOL och LOF med tillhörande förordningar ska därför under en övergångsperiod fortfarande gälla för de läkare och fysioterapeuter som i dag verkar inom ramen för dessa lagar. För dem ska LOL och LOF fortfarande gälla till och med utgången av 2031. Det ska dock inte vara möjligt att ingå nya samverkansavtal under övergångsperioden.

*Möjligheten till ersättningsetablering är därför undantagen
den under övergångsperioden fortsatta tillämpningen av
lagstiftningarna. Ersättningsetableringar är således inte möjliga
efter utgången av 2025 då LOL och LOF föreslås upphävas.*

Region Västmanland är positiva till promemorians förslag att upphäva LOL och LOF samt den övergångsperiod som föreslås, men finner att utredningen inte har en fullständig lösning på alla de konsekvenser upphävandet ger.

Att ersätta LOL och LOF med enbart LOU och LOV som utredningen föreslår kommer att försvåra perspektivet på småskalighet och valfrihet i vården. Region Västmanland föreslår istället att modellen för Nationellt system för småskalig hälso- och sjukvårdsverksamhet (NSS) införs.

Sakkunniga

Enheten för privata vårdgivare

Vårdval Primärvård

Inköp Sörmland Västmanland

För Hälso- och sjukvårdsnämnden

Lina Eriksson
Ordförande
Hälso- och sjukvårdsnämnden

Lars Almroth
Hälso- och sjukvårdsdirektör